

*Богдан Терзич,
доктор филологичних наук, професор кафедри
славистици филологичног факултета
Београдског универзитета (Србија)*

Проф. др. Аделаида Константиновна Смољска на Београдском универзитету

Један део животног пута и научно-наставног рада угледног слависте проф. др. Аделаиде Константиновне Смољске везан је са Филолошким факултетом Београдског универзитета, за његову Катедру за славистику као матичне седиште, али исто тако и за Славистичко друштво Србије, за Међународни славистички центар Филолошког факултета, као и за Катедру за јужнословенске језике и општу лингвистику тога факултета. Њен научни рад везан је и за ванфакултетске институције, у првом реду за Институт за српски језик Српске академије наука и уметности, са којим су сарађивали и неки истакнути слависти, иначе професори Филолошког факултета. Оваква мрежа славистичких институција омогућила је проф. Смољској да зарони у српску славистичку средину и да искористи научне могућности које јој је та средина могла пружити. Иако је основни мотив за долазак Аделаиде Константиновне на Београдски универзитет био примарно наставне природе, где је делегирана да предаје руски језик, она је схватила да без ваљане научне основе нема ни одговарајуће наставе.

Долазак А. К. Смољске на београдску Катедру за славистику резултат је уговора о међународној културној и научној сарадњи, постигнутог средином 60-их година XX века између влада тадашње Југославије и Совјетског Савеза. Значај њеног доласка у српску средину, на Катедру за славистику, је у томе што она је била први предавач руског језика који у нашу наставну средину донео живи, актуелни језик средине XX века. То је било и лепо освежење у наставном

процесу, као и у комуникацији постојећег наставног кадра Катедре са носиоцем руског језика тога времена. Треба рећи да су дотле наставу руског језика, и научну и практичну, изводили представници генерације руских избеглица, који су се после Октобарске револуције затекли и настанили у Београду. Сигурно је да се у периоду од краја друге деценије до средине шездесетих година руски језик у понечем изменио, као и да су представници тзв. руске емиграције, тј. руске дијаспоре, попримали и понешто из српског језика, стога су они пажљиво ослушкивали језик Аделаиде Константиновне. Аутор ових редова као млад асистент дошао је у Москву на усавршавање. Нашавши се у једном друштву добио је за свој руски језик овакву напомену: „У Вас все правильно, но, знаете, у нас теперь так не говорят“. Напомена је на месту, јер су мени руски језик предавали представници руске дијаспоре. И још нешто: А. К.Смољска је донела са собом и новија достигнућа руске лингвистичке науке, чиме је освежавала традиционалну наставу руског језика. У сваком случају њен долазак на Катедру за славистику Београдског универзитета представљао је значајан допринос српској русистици и у теоријском и у практичном погледу. Али и ова средина је њој помогла да пошири своје славистичке видике и да своја интегрална славистичка схватања у знатној мери прошири научним интересовањима за проблеме српског језика, како на унилатералном, тако и на мултилатералном славистичком плану.

Завршивши свој наставнички боравак на Београдском универзитету, проф. А. К.Смољска није прекидала везе са његовим Филолошким факултетом, у оквиру кога је посебно била везана не само за Катедру за славистику, већ и за његов Међународни славистички центар, где је нашла научни интерес у редовним годишњим окупљањима страних слависта, у месецу септембру, на Научним састанцима слависта у Вукове дане. На тим скуповима она је учествовала са рефератима 14 пута, јер је сматрала да је тематика тих скупова добро по-

гођена, да и она у тим темама има шта да каже. Њена иступања наилазила су на леп пријем. Њен лингвистички рад посебно је ценила, како ми често кажемо, прва дама српске лингвистике академик Милка Ивић. Студиозан приказ научног рада А. К. Смољске дао је дописни члан САНУ, проф. др. Предраг Пипер у обимној књизи *Прилози историје српске славистике* (Београд, 2011, стр.603-609), којој су претходила још два текста о радовима проф. Смољске.

Широк је круг области славистичке науке којом се бавила проф. А. К. Смољска, у којој српски језик зазима значајно место, био као једини предмет истраживања, било да се посматра у дијахронијском аспекту и односу према другим словенским језицима. Творба речи је, рекло би се, у центру њених научних интересовања. Стога није ни чудо што је изузетно ценила српског великана у овој области проф. Радосава Бошковића. Интересовања су јој се простирала и на области као што је граматика, лексикологија, стилистика, фолклор, ономастика, историја словенске филологије, конфронтативно, типолошко, упоредно-историјско проучавање словенских језика, превођење на међусловенском плану, проучавање старословенских рукописа, као и на низ других питања. Као наставник руског језика у српској средини природно је морала да се бави и теоријско-практичним конфронтацијом двају сродних језика, што јој је омогућило да своја сазнања о природи међујезичких односа пренесе у своју сталну радну средину – на Катедру за општу и словенску лингвистику на Одеском универзитету, као својим научним, тако и наставним редом. Припремала је за своју Катедру младе слависте србисте. Писала је уџбенике и приручнике српског језика. За време свог долазака на научне скупове МСЦ-а редовно је свраћала на Катедру за славистику.

Хвала проф. др. Аделаиди Константиновни Смољској на помоћи српској русистици и славистици, као и на искреном пријатељству према српској средини.